

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

25 ianuarie 2007 *

Cuprins

I — Decizia în litigiu	I - 789
A — Înțelegerea	I - 789
B — Durata înțelegerii	I - 792
C — Dispozitivul deciziei în litigiu	I - 792
II — Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată	I - 793
III — Procedura în fața Curții	I - 794
IV — Cu privire la recursuri	I - 796
A — Cu privire la motivul invocat de Nippon Steel, întemeiat pe erori de drept comise cu ocazia definirii standardelor aplicabile în materie de probațiune ...	I - 796
1. Argumentele părților	I - 796
2. Aprecierea Curții	I - 799
a) Cu privire la primul aspect al motivului	I - 799
b) Cu privire la al doilea aspect al motivului	I - 807
c) Cu privire la al treilea aspect al motivului	I - 808
d) Cu privire la al patrulea aspect al motivului	I - 815

* Limba de procedură: engleza.

B — Cu privire la primul motiv invocat de Sumitomo, întemeiat pe erori de drept referitoare la participarea producătorilor japonezi la încălcarea constatată la articolul 1 din decizie	I - 817
1. Argumentele părților	I - 817
2. Aprecierea Curții	I - 821
C — Cu privire la al doilea motiv invocat de Sumitomo, întemeiat pe durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului	I - 824
1. Argumentele părților	I - 824
2. Aprecierea Curții	I - 825
V — Cu privire la cheltuielile de judecată	I - 827

În cauzele conexate C-403/04 P și C-405/04 P,

având ca obiect două recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introduse la 22 septembrie 2004,

Sumitomo Metal Industries Ltd, cu sediul în Tokyo (Japonia), reprezentată de domnul C. Vajda, QC, de doamna G. Sproul și de domnul S. Szlezinger, solicitors (C-403/04 P),

Nippon Steel Corp., cu sediul în Tokyo, reprezentată de J.-F. Bellis și K. Van Hove, avocats, cu domiciliul ales în Luxemburg (C-405/04 P),

recurente,

celelalte părți în proces fiind:

JFE Engineering Corp., fostă NKK Corp., cu sediul în Tokyo, cu domiciliul ales în Luxemburg,

JFE Steel Corp., fostă Kawasaki Steel Corp., cu sediul în Tokyo, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamante în primă instanță,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii N. Khan și A. Whelan, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

Autoritatea AELS de Supraveghere,

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, președinte de cameră, domnii K. Lenaerts, E. Juhász, K. Schiemann și M. Ilešić (raportor), judecători,

avocat general: domnul L. A. Geelhoed,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 decembrie 2005,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 septembrie 2006,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursurile formulate, societățile Sumitomo Metal Industries Ltd (denumită în continuare „Sumitomo”) (C-403/04 P) și Nippon Steel Corp. (denumită în continuare „Nippon Steel”) (C-405/04 P) solicită anularea hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia (T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, denumită în continuare „hotărârea atacată”), în măsura în care le privește.

- 2 Prin hotărârea atacată, Tribunalul, după ce a redus amenzile aplicate reclamantelor prin Decizia 2003/382/CE a Comisiei din 8 decembrie 1999 privind o procedură de aplicare a articolului 81 din Tratatul CE (cauza IV/E-1/35.860-B – Țevi din oțel fără sudură) (JO 2003, L 140, p. 1, denumită în continuare „decizia în litigiu”), a respins, în cea mai mare parte, acțiunile în anulare formulate împotriva acestei decizii.

I — Decizia în litigiu

A — Înțelegerea

- 3 Comisia Comunităților Europene a adresat decizia în litigiu către opt întreprinderi producătoare de tuburi din oțel fără sudură. Printre aceste întreprinderi figurează patru societăți europene (denumite în continuare „producătorii comunitari”): Mannesmannröhren-Werke AG (denumită în continuare „Mannesmann”), Vallourec SA (denumită în continuare „Vallourec”), Corus UK Ltd (fostă British Steel Ltd, denumită în continuare „Corus”) și Dalmine SpA (denumită în continuare „Dalmine”). Celelalte patru destinatari ale deciziei menționate sunt societăți japoneze (denumite în continuare „producătorii japonezi”): NKK Corp., Nippon Steel, Kawasaki Steel Corp. și Sumitomo.
- 4 Țevile din oțel fără sudură sunt utilizate în industria petrolului și a gazelor și cuprind două mari categorii de produse.
- 5 Prima dintre aceste categorii este cea a tuburilor de sondare, denumite în limbaj comun „Oil Country Tubular Goods” sau „OCTG”. Aceste tuburi pot fi vândute nefiletate („tuburi neprelucrate”) sau filetate. Filetarea este o operațiune care are rolul de a permite conectarea tuburilor OCTG. Aceasta poate fi realizată în conformitate cu standardele stabilite de American Petroleum Institute (API),

tuburile filetate potrivit acestei metode fiind denumite „tuburi OCTG standard”, sau poate fi efectuată potrivit unor tehnici speciale, în general brevetate. În această din urmă situație, se vorbește despre filetare sau, dacă este cazul, despre „îmbinări calitatea întâi” ori „premium”, tuburile filetate potrivit acestei metode fiind denumite „tuburi OCTG premium”.

- 6 A doua categorie de produse o constituie țevile pentru transportul petrolului și al gazelor („line pipe”), printre care se numără, pe de o parte, cele fabricate conform unor norme standardizate și, pe de altă parte, cele realizate la comandă, în cadrul unor proiecte speciale (denumite în continuare „țevi de transport «proiect»”).
- 7 În noiembrie 1994, Comisia a decis să efectueze o investigație cu privire la existența unor practici anticoncurențiale referitoare la aceste produse. În luna decembrie a aceluiași an, aceasta a efectuat verificări la mai multe întreprinderi, printre care Sumitomo. Între septembrie 1996 și decembrie 1997, Comisia a efectuat verificări suplimentare la Vallourec, Dalmine și Mannesmann. Cu ocazia unei verificări efectuate la Vallourec la 17 septembrie 1996, președintele Vallourec Oil & Gas, domnul Verluca, a dat anumite declarații (denumite în continuare „declarațiile domnului Verluca”). Cu ocazia unei verificări la Mannesmann, în luna aprilie 1997, conducătorul acestei întreprinderi, domnul Becher, a dat, de asemenea, declarații (denumite în continuare „declarațiile domnului Becher”).
- 8 Ținând seama de aceste declarații și de alte elemente de probă, Comisia a constatat în decizia în litigiu că cele opt întreprinderi destinate ale acesteia încheiaseră un acord având ca obiect în special respectarea reciprocă a piețelor lor naționale. Potrivit acestui acord, fiecare întreprindere se angaja să nu vândă tuburi OCTG standard și țevi de transport „proiect” pe piața națională a unei alte părți la acordul respectiv.
- 9 Acordul ar fi fost încheiat în cadrul unor reuniuni între producătorii comunitari și japonezi cunoscute sub numele „clubul Europa-Japonia”.

- 10 Principiul respectării piețelor naționale era desemnat prin expresia „reguli fundamentale” („fundamentals”). Comisia a arătat că regulile fundamentale fuseseră respectate în mod efectiv și că, în consecință, acordul în discuție avusese efecte anticoncurențiale pe piața comună.
- 11 În total, acordul ar fi cuprins trei părți: prima, regulile fundamentale referitoare la respectarea piețelor naționale, amintite mai sus, care constituie încălcarea constatată la articolul 1 din decizia în litigiu; a doua, stabilirea prețurilor pentru cererile de ofertă și a prețurilor minime pentru „piețele speciale” („special markets”); a treia, împărțirea celorlalte piețe mondiale, cu excepția Canadei și a Statelor Unite ale Americii, prin intermediul unor chei de repartizare („sharing keys”).
- 12 În ceea ce privește existența regulilor fundamentale, Comisia s-a întemeiat pe o serie de indicii scrise enumerate la punctele 62-67 din motivele deciziei în litigiu, precum și pe tabelul care figurează la punctul 68 al acestora. Din acest tabel ar rezulta că partea producătorului național din livrările efectuate de destinatarii deciziei în litigiu în Japonia și pe piața internă a fiecăruia dintre cei patru producători comunitari este foarte ridicată. Comisia a dedus din aceasta că, în ansamblu, piețele naționale erau respectate în mod efectiv de către părțile la acord.
- 13 Membrii clubului Europa-Japonia s-ar fi întâlnit la Tokyo, la 5 noiembrie 1993, pentru a încerca să ajungă la un nou acord de împărțire a piețelor cu producătorii din America Latină. Conținutul acordului adoptat cu acea ocazie ar figura într-un înscris predat Comisiei la 12 noiembrie 1997 de către un informator, terț în cadrul procedurii, care conține în special o „cheie de repartizare” (denumit în continuare „înscrisul cheie de repartizare”).

B — *Durata înțelegerii*

- 14 Clubul Europa-Japonia s-ar fi reunit începând cu anul 1977, cu o frecvență de aproximativ două ori pe an, până în 1994.
- 15 Cu toate acestea, Comisia a considerat că anul 1990 trebuia reținut ca moment inițial al înțelegerii în vederea stabilirii valorii amenzilor, ținând seama de existența, între 1977 și 1990, a unor acorduri de autolimitare a exporturilor încheiate între Comunitatea Europeană și Japonia. Potrivit Comisiei, încălcarea a încetat în 1995.

C — *Dispozitivul deciziei în litigiu*

- 16 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din decizia în litigiu, cele opt întreprinderi destinate ale acesteia „au încălcat dispozițiile articolului 81 alineatul (1) din Tratatul CE prin participarea [...] la un acord care prevede, printre altele, respectarea piețelor lor naționale respective în ceea ce privește tuburile OCTG [...] standard și [țevile de transport «proiect»] fără sudură”.
- 17 Articolul 1 alineatul (2) din această decizie prevede că încălcarea a durat din 1990 până în 1995 în ceea ce privește Mannesmann, Vallourec, Dalmine, Sumitomo, Nippon Steel, Kawasaki Steel Corp. și NKK Corp. În ceea ce privește Corus, se arată că încălcarea a durat din 1990 până în februarie 1994.

18 Potrivit articolului 4 din decizia menționată, „următoarele amenzi sunt aplicate întreprinderilor enumerate în articolul 1, ca urmare a încălcării constatate la acest articol:

1. [Mannesmann] 13 500 000 de euro
2. Vallourec [...] 8 100 000 de euro
3. [Corus] 12 600 000 de euro
4. Dalmine [...] 10 800 000 de euro
5. Sumitomo [...] 13 500 000 de euro
6. Nippon Steel [...] 13 500 000 de euro
7. Kawasaki Steel Corp. [...] 13 500 000 de euro
8. NKK Corp. [...] 13 500 000 de euro”. [traducere neoficială].

II — Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

19 Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului, șapte dintre cele opt întreprinderi sancționate prin decizia în litigiu, printre care Sumitomo și Nippon Steel, au introdus acțiuni prin care au solicitat anularea, în tot sau în parte, a acestei decizii și, în subsidiar, anularea amenzii ce le-a fost aplicată sau reducerea cuantumului acesteia.

20 Prin hotărârea atacată, Tribunalul:

- a anulat articolul 1 alineatul (2) din decizia în litigiu, în măsura în care constata existența încălcării imputate la acel articol reclamantelor în cauzele menționate înainte de 1 ianuarie 1991 și după 30 iunie 1994;
- a stabilit cuantumul amenzii aplicate fiecărei reclamante la 10 935 000 de euro;
- a respins celelalte capete de cerere ale acțiunilor;
- a obligat fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată.

III — Procedura în fața Curții

21 În recursul formulat, Sumitomo solicită Curții:

- anularea, în tot sau în parte, a hotărârii atacate;
- anularea, în tot sau în parte, a articolului 1 și a articolelor 3-6 din decizia în litigiu, în măsura în care acestea o privesc;

- obligarea, dacă este necesar, a Comisiei să o despăgubească pentru durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului, prin plata unei sume în valoare de cel puțin 1 012 332 de euro;

- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în procedurile în fața Tribunalului și a Curții.

22 În recursul formulat, Nippon Steel solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate și a deciziei în litigiu, în măsura în care acestea o privesc;

- în subsidiar, în cazul în care recursul nu este admis decât în măsura în care privește țevile de transport „proiect”, reducerea cu două treimi a amenzii ce i-a fost aplicată;

- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în procedurile în fața Tribunalului și a Curții.

23 Comisia solicită Curții respingerea recursurilor și obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

24 Prin ordonanța președintelui Curții din 15 martie 2005, cele două recursuri au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

IV — Cu privire la recursuri

- 25 Sumitomo invocă două motive în susținerea recursului său, întemeiate, primul, pe erori de drept referitoare la participarea producătorilor japonezi la încălcarea constatată la articolul 1 din decizie, iar al doilea, pe durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului.
- 26 Nippon Steel invocă, în esență, un singur motiv de anulare, întemeiat pe erori de drept comise cu ocazia definirii standardelor aplicabile în materie de probațiune.
- 27 Trebuie să se examineze în primul rând motivul invocat de Nippon Steel.

A — Cu privire la motivul invocat de Nippon Steel, întemeiat pe erori de drept comise cu ocazia definirii standardelor aplicabile în materie de probațiune

1. Argumentele părților

- 28 În primul aspect al motivului invocat, Nippon Steel critică Tribunalul pentru comiterea unei erori de drept, întrucât nu a luat în considerare consecințele juridice care decurg din absența interesului comercial al producătorilor japonezi de a săvârși încălcarea pretinsă.

- 29 Tribunalul s-ar fi limitat în mod greșit la a constata că absența eventuală a interesului comercial nu este relevantă dacă a fost stabilită existența acordului. În opinia întreprinderii Nippon Steel, împrejurarea că producătorii japonezi nu aveau niciun motiv economic logic să încheie acordul pretins, în special din cauza existenței unor bariere comerciale privind tuburile în discuție între piața japoneză și principalele piețe europene, implică faptul că ar fi trebuit prezentate probe mai convingătoare privind existența acordului, și anume indicii foarte precise logice și care să prezinte încredere cu privire la toate elementele esențiale ale încălcării.
- 30 În plus, atunci când există, precum în speță, o explicație alternativă a comportamentelor întreprinderii incriminate, compatibilă cu normele de concurență, nu s-ar putea concluziona în sensul existenței unei încălcări pe baza unor probe ambigue. În această privință, Nippon Steel invocă principiul prezumției de nevinovăție.
- 31 În special, declarațiile date de una dintre întreprinderile acuzate că ar fi participat la un cartel și contestate de alte întreprinderi de asemenea acuzate nu ar putea fi utilizate ca probe decât dacă toate elementele esențiale ale cartelului au fost dovedite pe baza unor probe independente de aceste declarații. În această privință, Nippon Steel subliniază că dreptul comunitar al concurenței, care permite întreprinderilor să profite de o reducere a amenzi în schimbul cooperării acestora, determină un risc important ca declarațiile să fie imprecise sau false.
- 32 În al doilea aspect al motivului invocat, Nippon Steel critică Tribunalul deoarece nu a acceptat că o explicație alternativă plauzibilă a comportamentului întreprinderii acuzate este pertinentă în cazul în care probele pe care se întemeiază Comisia necesită o interpretare, din cauza caracterului lor ambiguu. Astfel, Tribunalul ar fi comis o eroare de drept referitoare la standardele aplicabile în materie de probațiune și ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție.

- 33 În al treilea aspect al motivului invocat, Nippon Steel critică Tribunalul deoarece nu a ținut seama de caracterul ambiguu al declarațiilor domnului Verluca și nici de contradicțiile existente între aceste declarații și alte elemente de probă. Omitând să solicite, atât în ceea ce privește precizia, cât și conținutul, un nivel mai ridicat de confirmare a altor elemente de probă, Tribunalul ar fi comis o eroare de drept și ar fi împiedicat un control jurisdicțional complet al veridicității faptelor constatate de către Comisie. În această privință, Nippon Steel reamintește că un asemenea control din partea instanțelor comunitare este necesar pentru a fi îndeplinită condiția referitoare la accesul la o instanță independentă și imparțială, prevăzută la articolul 6 alineatul 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).
- 34 Conform celui de al patrulea aspect al motivului, Tribunalul ar fi comis o eroare de drept în măsura în care și-a întemeiat pe motive contradictorii și necorespunzătoare aprecierea potrivit căreia declarațiile domnului Becher le puteau confirma pe cele ale domnului Verluca în ceea ce privește încălcarea pretinsă în legătură cu țeștile de transport „proiect”. Deși a admis că un înscris poate confirma declarațiile domnului Verluca numai atunci când nu este în contradicție cu acestea, Tribunalul ar fi aplicat o normă diferită declarațiilor domnului Becher, care le contrazic în mod vădit pe cele ale domnului Verluca.
- 35 Comisia observă că al doilea și al treilea aspect ale motivului nu reprezintă decât reluarea anumitor elemente din primul aspect al acestuia. În orice situație, aceste trei aspecte ar fi inadmisibile, deoarece nu pot fi admise fără a fi pusă în discuție aprecierea Tribunalului privind faptele și nu permit să se stabilească faptul că acesta din urmă ar fi denaturat elementele de probă.
- 36 Pe de altă parte, chiar dacă aceste aspecte ar fi admisibile, acestea ar fi în mod vădit neîntemeiate, în măsura în care se bazează pe ambiguitatea elementelor de probă și pe existența explicațiilor alternative plauzibile ale acestor elemente. În această privință, Comisia observă că indiciile pe care s-a întemeiat, precum declarațiile

domnului Verluca, sunt lipsite de ambiguitate în ceea ce privește elementele esențiale ale încălcării și că nu a fost dată nicio explicație alternativă plauzibilă a termenilor utilizați în probele cu înscrisuri. Comisia concluzionează că aprecierea Tribunalului privind probele încălcării este în perfectă concordanță cu dreptul.

37 De asemenea, al patrulea aspect al motivului ar fi inadmisibil, deoarece, chiar dacă acesta ar fi întemeiat, nu ar putea să justifice anularea hotărârii atacate. Într-adevăr, după ce a considerat, la punctul 333 din hotărârea atacată, că declarațiile domnului Becher le confirmau pe ale domnului Verluca în ceea ce privește țevile de transport „proiect”, Tribunalul a apreciat, la punctele 334 și 335 din această hotărâre, că, în orice ipoteză, declarațiile domnului Verluca erau suficiente pentru a dovedi un acord de împărțire a piețelor între membrii clubului Europa-Japonia ce privea nu numai tuburile OCTG standard, ci și țevile de transport „proiect”.

2. Aprecieri Curții

a) Cu privire la primul aspect al motivului

38 Trebuie reamintit că, în cazul unui recurs, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra situației de fapt și nici, în principiu, să examineze probele pe care Tribunalul le-a reținut în susținerea acesteia. Într-adevăr, din moment ce aceste probe au fost obținute în mod legal și au fost respectate principiile generale de drept și normele de procedură aplicabile în materia sarcinii și administrării probelor, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor care i-au fost prezentate (hotărârea din 28 mai 1998, Deere/Comisia, C-7/95 P, Rec., p. I-3111, punctul 22). Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestor elemente, o problemă de drept supusă ca

atare controlului Curții (hotărârea din 2 martie 1994, Hilti/Comisia, C-53/92 P, Rec., p. I-667, punctul 42, și hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 49).

- 39 Competența de control a Curții asupra constatărilor de fapt realizate de Tribunal se extinde, așadar, în special la inexactitatea materială a acestor constatări, ce rezultă din elementele dosarului, la denaturarea elementelor de probă, la calificarea juridică a acestora și la problema dacă normele în materia sarcinii și administrării probelor au fost respectate (hotărârea din 6 ianuarie 2004, BAI și Comisia/Bayer, C-2/01 P și C-3/01 P, Rec., p. I-23, punctele 47, 61 și 117, și hotărârea din 6 aprilie 2006, General Motors/Comisia, C-551/03 P, Rec., p. I-3173, punctele 51 și 52).
- 40 Primul aspect al motivului privește în principal problema dacă pretinsa absență a intereselor comerciale la săvârșirea încălcării pretinse ar fi trebuit să determine Tribunalul să evalueze elementele de probă potrivit unor criterii diferite de cele pe care le-a reținut. În mod contrar celor susținute de Comisie, acest aspect al motivului este admisibil. Într-adevăr, problema dacă Tribunalul a aplicat norma juridică corectă în cadrul examinării elementelor de probă constituie o problemă de drept.
- 41 În privința temeiniciei acestui aspect al motivului, trebuie examinate punctele hotărârii atacate în cadrul cărora Tribunalul a expus principiile ce reglementează sarcina și administrarea probelor, pe care acesta le-a aplicat.
- 42 La punctul 179 din hotărârea atacată, Tribunalul a reamintit jurisprudența potrivit căreia Comisia este obligată să reunească elemente de probă suficient de precise și concordante pentru a întemeia convingerea că încălcarea a fost săvârșită. La punctul

180 din aceeași hotărâre, acesta a subliniat că este suficient ca seria de indicii invocată de către Comisie să răspundă, în ansamblu, acestei cerințe. În continuare, la punctul 181, Tribunalul a reamintit că din însuși textul articolului 81 alineatul (1) CE rezultă că acordurile între întreprinderi sunt interzise, indiferent de efectele acestora, atunci când au un obiect anticoncurențial.

- 43 Tribunalul a dedus din aceasta, la punctele 183 și 184 din hotărârea atacată, că argumentarea recurenteii privind inexistența efectelor acordului, presupunându-se a fi întemeiată, nu ar trebui să determine anularea articolului 1 din decizia atacată. În această privință, Tribunalul a reamintit că statuase deja, în hotărârea din 15 martie 2000, *Cimenteries CBR și alții/Comisia* (T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctele 1085-1088), că acordurile care privesc respectarea piețelor naționale au drept obiect, prin ele însele, restrângerea concurenței și fac parte dintr-o categorie de acorduri interzisă în mod expres de articolul 81 alineatul (1) CE și că acest obiect nu poate fi justificat prin intermediul unei analize a contextului economic în care se înscrie comportamentul anticoncurențial în cauză.
- 44 La punctul 185 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că, în ceea ce privește existența încălcării, nu are importanță dacă încheierea acordului se realizase sau nu în interesul comercial al producătorilor japonezi.
- 45 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 190 și următoarele din concluziile sale, acest raționament al Tribunalului este conform dreptului. Acesta corespunde unei jurisprudențe constante a Curții (a se vedea în special hotărârea din 28 martie 1984, *CRAM și Rheinzink/Comisia*, 29/83 și 30/83, Rec., p. 1679, punctul 20, hotărârea din 8 iulie 1999, *Comisia/Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 123, și hotărârea din 15 octombrie 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 508). Argumentarea invocată de

Nippon Steel, potrivit căreia existența unei explicații alternative plauzibile a comportamentelor incriminate, și anume absența unui interes comercial, ar fi trebuit să determine Tribunalul să impună cerințe mai stricte în ceea ce privește probele care trebuie administrate, este contrară acestei jurisprudențe.

46 Tribunalul a constatat, așadar, în mod corect că, întrucât Comisia a reușit să reunească înscrisuri în susținerea încălcării pretinse și aceste probe par suficiente pentru a demonstra existența unui acord de natură anticoncurențială, nu este necesar să fie analizată problema dacă întreprinderea acuzată avea un interes comercial în acel acord.

47 În ceea ce privește, în mod special, acordurile de natură anticoncurențială care se manifestă, precum în speță, în cadrul reuniunilor întreprinderilor concurente, Curtea a statuat deja că o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE este constituită atunci când aceste reuniuni au drept obiect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței și urmăresc, în acest fel, să organizeze în mod artificial funcționarea pieței (hotărârea *Limburgse Vinyl Maatschapij și alții/Comisia*, citată anterior, punctele 508 și 509). Într-un asemenea caz, este suficient ca, pentru a dovedi participarea întreprinderii la înțelegere, Comisia să demonstreze că întreprinderea respectivă a participat la reuniuni în cursul cărora au fost încheiate acorduri de natură anticoncurențială. Atunci când participarea la asemenea reuniuni a fost stabilită, această întreprindere are obligația să prezinte indicii de natură să demonstreze că participarea sa la acele reuniuni era lipsită de orice spirit anticoncurențial, dovedind astfel că le comunicase concurenților săi că participa la acele reuniuni având o optică diferită de a acestora (hotărârea din 8 iulie 1999, *Hüls/Comisia*, C-199/92 P, Rec., p. I-4287, punctul 155, și hotărârea *Aalborg Portland și alții/Comisia*, citată anterior, punctul 81).

48 Rațiunea ce stă la baza acestei norme este că, prin participarea la reuniunea menționată fără a se distanța în mod public de conținutul său, întreprinderea a dat de înțeles celorlalți participanți că era de acord cu rezultatul acesteia și că s-ar fi conformat (hotărârea *Aalborg Portland și alții/Comisia*, citată anterior, punctul 82).

49 Or, în speță, Nippon Steel nu a contestat în mod formal participarea la reuniunile clubului Europa-Japonia și nici nu a adus elemente care să demonstreze că participarea sa la aceste reuniuni era lipsită de orice spirit anticoncurențial privind protecția piețelor naționale.

50 În această privință, Tribunalul nu a comis o eroare de drept atunci când a efectuat următoarea analiză a înscrisurilor disponibile:

„194 [...] reclamantele japoneze nu neagă că au avut loc reuniuni între reprezentanții producătorilor japonezi și europeni de tuburi din oțel fără sudură [...]. În plus, JFE-NKK, JFE-Kawasaki și Sumitomo nu neagă că ar fi participat la aceste reuniuni, dar afirmă că singurele informații de care dispun în legătură cu acestea provin din amintiri ale angajaților lor, amintiri ce sunt puțin demne de încredere, ținând seama de timpul scurs de la acele reuniuni.

195 În ceea ce privește Nippon [Steel], aceasta afirmă că, după cunoștințele sale, niciunul dintre angajații săi actuali nu a asistat la asemenea reuniuni, dar precizează că nu poate exclude faptul ca unii dintre foștii săi angajați să fi asistat la acestea. Totuși, un detaliu furnizat în răspunsul dat de Nippon [Steel] din 4 decembrie 1997 la întrebările suplimentare adresate de Comisie, și anume împrejurarea potrivit căreia domnul [X], responsabil cu exporturile de tuburi din oțel, s-a deplasat la Cannes într-o delegație între 14 și 17 martie 1994, susține teza Comisiei în privința participării Nippon [Steel] la reuniunile în discuție, din moment ce una dintre reuniunile clubului Europa-Japonia despre care domnul Verluca a amintit a avut loc la Cannes la 16 martie 1994 [...]. În același răspuns, Nippon [Steel] afirmă că nu este în măsură să explice scopul acestei misiuni și nici al altor misiuni ale angajaților săi la Florența, din moment ce nu avea clienți în aceste două orașe.

196 În aceste condiții, Comisia a concluzionat în mod corect că reclamantele japoneze indicate de domnul Verluca în declarația sa din 14 octombrie 1996 [...], inclusiv Nippon [Steel], au participat în mod efectiv la reuniunile clubului Europa-Japonia descrise de acesta.

[...]

201 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia reuniunile clubului Europa-Japonia nu au privit niciodată piețele din Comunitate, trebuie arătat că dacă, potrivit domnului Verluca, în cursul acestor reuniuni erau discutate «marile evenimente care afectează piața produselor petroliere (VRA american, tulburările politice în URSS, evoluția Chinei...)», aceasta nu împiedică faptul ca «aplicarea regulilor fundamentale citate mai sus» să fi fost, de asemenea, «constatat[ă]» în cadrul acestora. Astfel, din declarația domnului Verluca din 17 septembrie 1996 rezultă că aplicarea regulilor fundamentale, care presupuneau mai ales respectarea, de către reclamantele japoneze, a celor patru piețe naționale ale producătorilor comunitari, este unul dintre subiectele ce au fost discutate cu ocazia acestor reuniuni.

202 În această privință, trebuie amintit că misiunea Comisiei este de a sancționa încălcările articolului 81 alineatul (1) CE și că acordurile care constau în «împărțirea piețelor sau a surselor de aprovizionare» sunt menționate în mod expres în articolul 81 alineatul (1) litera (c) CE ca fiind interzise în virtutea acestei dispoziții. Așadar, este suficient pentru Comisie să dovedească faptul că un acord între întreprinderi, de natură să afecteze comerțul între statele membre, a avut ca obiect sau ca efect împărțirea între acestea a piețelor comunitare ale unuia sau mai multor produse pentru ca acest acord să constituie o încălcare.

203 De asemenea, trebuie arătat că, în practică, Comisia este adesea obligată să dovedească existența unei încălcări în condiții puțin propice acestei sarcini,

în măsura în care este posibil să fi trecut mai mulți ani de la momentul faptelor constitutive ale încălcării, iar mai multe întreprinderi ce făceau obiectul investigației nu au cooperat în mod activ cu aceasta. Deși îi incumbă în mod necesar Comisiei să stabilească faptul că a fost încheiat un acord ilicit de împărțire a piețelor [...], ar fi excesiv să i se impună, în plus, să facă proba mecanismului specific prin care acest scop trebuia atins [...]. Într-adevăr, ar fi prea ușor pentru o întreprindere vinovată de săvârșirea unei încălcări să evite orice sancțiune dacă și-ar putea întemeia argumentarea pe caracterul vag al informațiilor prezentate în legătură cu funcționarea unui acord ilicit, într-o situație în care existența acordului și scopul său anticoncurențial sunt, cu toate acestea, dovedite în mod suficient. [...]

[...]

205 În această privință, trebuie să se considere că, în mod contrar celor susținute de reclamantele japoneze, declarațiile domnului Verluca nu numai că prezintă încredere, ci au o valoare probatorie deosebit de importantă, din moment ce acestea au fost date în numele Vallourec. [...]

[...]

207 În orice caz, domnul Verluca a fost un martor direct al împrejurărilor pe care le-a prezentat. Într-adevăr, Comisia a afirmat, [...] fără a fi contrazisă în această privință, că domnul Verluca, în calitate de președinte al Vallourec [...], participase personal la unele reuniuni ale clubului Europa-Japonia.”

- 51 Se impune constatarea că această apreciere a elementelor de probă este compatibilă cu o jurisprudență bine stabilită. Într-adevăr, după cum Curtea a arătat deja în alte cazuri, activitățile pe care le presupun practicile și acordurile anticoncurențiale se desfășoară de obicei în mod clandestin, reuniunile se țin în secret și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Rezultă de aici că, chiar în cazul în care Comisia descoperă elemente ce atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, în mod normal acestea nu vor fi decât fragmentare și dispersate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții. În consecință, în majoritatea cazurilor, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă dintr-un anumit număr de coincidențe și de indicii care, luate în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada încălcării normelor de concurență (hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, citată anterior, punctele 55-57).
- 52 În măsura în care Nippon Steel se întemeiază, de asemenea, în cadrul acestui prim aspect al motivului, pe principiul prezumției de nevinovăție, precum și pe riscul ca declarațiile întreprinderilor concurente acuzate să fie imprecise sau false, este suficient să se reamintească, astfel cum a procedat Tribunalul la punctele 177-179 din hotărârea atacată, că dacă, în mod cert, existența unei îndoieli trebuie să profite întreprinderii incriminate, nimic nu se opune constatării unei încălcări, în cazul în care aceasta este stabilită.
- 53 În sfârșit, nimic din conținutul dosarului nu permite să se considere că, în cadrul analizării și aprecierii elementelor de probă, Tribunalul ar fi denaturat înțelesul acestora sau ar fi comis o eroare materială.
- 54 Din tot ceea ce precedă rezultă că, reținând criteriile sus-menționate în materia sarcinii și administrării probelor și apreciind că, în speță, aceste criterii sunt reunite, Tribunalul nu a comis nicio eroare de drept.

55 Prin urmare, primul aspect al motivului trebuie înlăturat.

b) Cu privire la al doilea aspect al motivului

56 Al doilea aspect al motivului se întemeiază pe premisa că elementele de probă sunt ambigue. Or, după cum s-a amintit deja în cadrul analizării primului aspect al motivului, aprecierea Tribunalului privind forța probantă a elementelor dosarului ce îi sunt prezentate nu poate să fie repusă în discuție în fața Curții, cu excepția cazurilor de nerespectare a normelor în materia sarcinii și administrării probelor și de denaturare a elementelor respective (a se vedea, de asemenea, hotărârea din 1 iunie 1994, Comisia/Brazelli Lualdi și alții, C-136/92 P, Rec., p. I-1981, punctele 49 și 66, și hotărârea din 2 octombrie 2003, Salzgitter/Comisia, C-182/99 P, Rec., p. I-10761, punctul 43). În speță, aceasta se aplică aprecierii Tribunalului potrivit căreia elementele de probă nu erau ambigue, ci, dimpotrivă, erau precise și concordante, permițând fundamentarea convingerii că încălcarea fusese săvârșită.

57 În consecință, în măsura în care Nippon Steel repune în discuție această apreciere a Tribunalului, argumentarea sa trebuie respinsă ca inadmisibilă.

58 Pe de altă parte, argumentul invocat de Nippon Steel potrivit căruia Tribunalul a comis o eroare de drept atunci când a statuat că explicația alternativă, plauzibilă și compatibilă cu normele de concurență a comportamentului producătorilor japonezi era lipsită de relevanță este, în esență, același cu cel care a fost înlăturat în cadrul primului aspect al motivului și prin care Tribunalul a fost criticat deoarece a constatat că absența eventuală a interesului comercial al producătorilor japonezi de a săvârși încălcarea pretinsă nu este pertinentă în cazul în care a fost stabilită existența aceluia acord.

59 Având în vedere cele ce precedă, al doilea aspect al motivului trebuie înlăturat.

c) Cu privire la al treilea aspect al motivului

60 Prin acest aspect al motivului, Nippon Steel critică Tribunalul deoarece nu a ținut seama, în primul rând, de caracterul ambiguu al declarațiilor domnului Verluca și, în al doilea rând, de contradicțiile între aceste declarații și alte elemente de probă, în special declarațiile domnului Becher.

61 Trebuie arătat că, în declarațiile sale din 17 septembrie 1996, domnul Verluca a admis că piețele naționale ale participanților la acord „beneficiau de protecție”, cu excepția pieței offshore din Regatul Unit, care era „semiprotejată”. Produsele avute în vedere prin acord erau, în opinia acestuia, tuburile OCTG standard și țevile de transport „proiect”. În ceea ce privește durata acordului, domnul Verluca a declarat că „[a]ceste schimburi au început după căderea pieței din 1977” și că „s-au încheiat în urmă cu puțin mai mult de un an”. În ceea ce privește modalitățile practice ale acordului, domnul Verluca a precizat că „[r]euniunile aveau loc, în principiu, de două ori pe an [...]”. În cadrul acestora se discutau marile evenimente ce afectau piața produselor petroliere [...]. Se constata, de asemenea, diferența importantă între capacitățile mondiale de producție de tuburi și cerere, precum și aplicarea regulilor fundamentale citate mai sus”.

62 Fiind întrebat, la 18 decembrie 1997, cu ocazia unei noi verificări efectuate la Vallourec, domnul Verluca a declarat:

— „Producătorii în cauză din clubul Europa-Japonia respectau, în privința cererilor internaționale de oferte, o cheie de repartizare aproximativă numai pentru produsele standard.

- În acest context, erau stabilite liste indicative de prețuri care serveau ca bază pentru ofertele prezentate în cadrul cererilor de ofertă menționate [...].

- Aceste liste erau uneori actualizate («NL»: New List) și permiteau producătorilor individuali să stabilească prețul pe care îl ofereau pentru a obține un contract («WP»: Winning Price). [...]

- Piața franceză, cea germană și cea italiană erau considerate piețe naționale. [Regatul Unit] avea un statut special (cf. declarația mea din 17.9.1996).”

63 În ceea ce îl privește, domnul Becher a declarat următoarele:

- „Din câte cunosc [...], «[r]egulile fundamentale» constau în acorduri privind tuburile OCTG și țevile de transport «proiect» ce urmăresc în principal protejarea piețelor naționale respective. Aceasta însemna că producătorii japonezi nu trebuiau să intre pe piețele europene în aceste sectoare, în timp ce producătorii europeni nu trebuiau [...] să livreze produsele lor în Japonia.

- În afară de aceste înțelegeri ce priveau în mod direct piețele naționale respective, se pare că existau și alte acorduri complementare privind alte țări. [...]

— Pentru celelalte piețe ce făcuseră obiectul unor cereri mondiale de ofertă, se convenise asupra unor cantități ce urmau să fie livrate de producătorii japonezi și, respectiv, europeni, care, la acel moment, fuseseră desemnate prin termen[ii] «cheie de repartizare» («sharing key»). În mod evident, scopul era de a menține cantitățile ce urmau să fie livrate la nivelul istoric atins. [...]"

64 În ceea ce privește prima critică formulată în cadrul acestui aspect al motivului, întemeiată pe caracterul ambiguu al declarațiilor domnului Verluca, este suficient să se constate că aceste declarații au fost considerate de Tribunal drept un element de probă precis. În special, acesta a constatat, la punctul 193 din hotărârea atacată, că „[t]ermenul «schimburi» folosit în declarația domnului Verluca din 17 septembrie 1996 [...] arată [...] că au existat contacte între producătorii japonezi și europeni de tuburi din oțel” și, la punctul 201 din hotărârea atacată, că „din declarația domnului Verluca din 17 septembrie 1996 rezultă că aplicarea regulilor fundamentale, care presupuneau mai ales respectarea, de către reclamantele japoneze, a celor patru piețe naționale ale producătorilor comunitari, este unul dintre subiectele ce au fost discutate cu ocazia [reuniunilor clubului Europa-Japonia]”.

65 Având în vedere jurisprudența amintită la punctele 38, 39 și 56 din prezenta hotărâre, această apreciere a Tribunalului privind declarațiile domnului Verluca nu poate fi repusă în discuție în fața Curții, cu excepția cazurilor de nerespectare a normelor în materia sarcinii și administrării probelor și de denaturare a declarațiilor menționate sau de inexactitate materială. Or, Nippon Steel nu a prezentat niciun argument apt să demonstreze că aceste concluzii amintite mai sus, extrase de Tribunal din declarațiile domnului Verluca, ar fi viciate de o inexactitate materială, de o denaturare a acestor declarații sau de o eroare de drept.

66 Pe de altă parte, din examinarea primului aspect al motivului rezultă că Tribunalul nu a ignorat nici normele în materia sarcinii și administrării probelor la aprecierea privind elementele dosarului.

67 Astfel, prima critică, întemeiată pe caracterul ambiguu al declarațiilor domnului Verluca, trebuie înlăturată.

68 În ceea ce privește a doua critică formulată în cadrul celui de al treilea aspect al motivului, se impune constatarea că, la aprecierea elementelor de probă, Tribunalul a luat în considerare existența unei anumite discordanțe între declarațiile domnului Verluca și alte elemente de probă. Astfel, la punctul 302 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că „[e]ste adevărat că împrejurarea potrivit căreia domnul Becher a negat existența unei componente intraeuropene a regulilor fundamentale, în sensul unei obligații de respectare reciprocă a piețelor naționale între producătorii europeni, îi minimalizează declarația, într-o anumită măsură, în calitate de element de probă ce permite confirmarea declarațiilor domnului Verluca”.

69 Tribunalul a analizat în continuare dacă, în ciuda acestei discordanțe, declarațiile domnului Verluca erau confirmate într-un mod suficient de precis de declarațiile domnului Becher.

70 În vederea acestei examinări, Tribunalul a precizat în legătură cu declarațiile domnului Verluca:

„219 [...] potrivit jurisprudenței Tribunalului, declarația unei întreprinderi incriminate pentru că a participat la o înțelegere, a cărei exactitate este contestată de mai multe alte întreprinderi incriminate, nu se poate considera că reprezintă o dovadă suficientă a existenței unei încălcări săvârșite de către acestea din urmă [...]. Astfel, trebuie să se concluzioneze că, în ciuda faptului

că prezintă încredere, declarațiile domnului Verluca trebuie să fie confirmate de alte elemente de probă în vederea stabilirii existenței încălcării sancționate la articolul 1 din decizia atacată.

220 Cu toate acestea, trebuie să se considere că nivelul de confirmare cerut în speță este mai redus, atât în ceea ce privește precizia, cât și intensitatea, datorită încrederii pe care o prezintă declarațiile domnului Verluca, alta fiind situația dacă acestea din urmă nu erau credibile în mod deosebit. Astfel, este necesar să se considere că, dacă ar trebui să se decidă că o serie de indicii concordante permiteau confirmarea existenței și a anumitor aspecte specifice ale acordului de împărțire a piețelor amintit de domnul Verluca și menționat la articolul 1 din decizia [în litigiu], în această ipoteză, declarațiile acestuia din urmă ar putea să fie suficiente, ele singure, pentru a atesta alte aspecte ale deciziei [în litigiu], conform normei întemeiate pe hotărârea [Cimenteries CBR și alții/Comisia, citată anterior] (punctul 1838), [...]. În plus, atât timp cât un înscris nu se află în contradicție evidentă cu declarațiile domnului Verluca în ceea ce privește existența sau conținutul esențial al acordului de împărțire a pieței, este suficient ca acesta să ateste elemente semnificative ale acordului pe care l-a descris pentru a avea o anumită valoare ca element de confirmare în cadrul seriei de probe incriminatorii [...].”

71 Acestea sunt considerentele în lumina cărora Tribunalul a analizat declarațiile domnului Becher. În ceea ce privește acest ultim înscris, Tribunalul a constatat, la punctul 302 din hotărârea atacată, că „domnul Becher a confirmat în mod univoc existența unui acord de împărțire a piețelor între producătorii europeni și japonezi pentru tuburile OCTG și țevile de transport «proiect» [...]. Astfel, declarația sa le confirmă pe cele ale domnului Verluca în ceea ce privește acest aspect al încălcării și, prin urmare, și în ceea ce privește faptul că reclamantele japoneze au luat parte la un acord de împărțire a piețelor potrivit căruia acceptau să nu comercializeze tuburile

OCTG standard și țevile de transport «proiect» pe piețele comunitare. [...] În sfârșit, valoarea probatorie a declarației întreprinderii Mannesmann este, în speță, consolidată și mai mult de faptul că aceasta le confirmă și pe cele ale domnului Verluca în ceea ce privește existența unei chei de repartizare privind atribuirea cererilor de ofertă internaționale pe piețele țărilor terțe [...].”

72 După această examinare comparativă a principalelor elemente de probă, în cadrul căreia au fost aplicate criteriile în materia sarcinii și administrării probelor analizate în cadrul primului aspect a motivului, Tribunalul a concluzionat după cum urmează:

„332 Din majoritatea elementelor ce constituie acea serie de indicii nu reiese cu claritate care erau tuburile din oțel fără sudură avute în vedere prin această împărțire, dar rezultă în mod univoc că între produsele menționate figurau tuburile OCTG standard. Într-adevăr, referirile specifice la aceste produse în [...] înscrisul «cheie de repartizare» și în răspunsul dat de Mannesmann, precum și cele privind tuburile OCTG în general, fără altă precizare, în alte înscrisuri invocate de către Comisie, confirmă într-un mod corespunzător și cu claritate declarațiile domnului Verluca referitoare la faptul că regulile fundamentale priveau acele produse.

333 În ceea ce privește țevile de transport «proiect», un singur element de probă, respectiv răspunsul dat de Mannesmann prin domnul Becher, susține în mod univoc afirmația domnului Verluca conform căreia acordul ilicit privea și țevile de transport «proiect». Cu toate acestea, dat fiind caracterul probatoriu deosebit al acestui răspuns [...], trebuie să se considere că acesta este suficient pentru a confirma declarațiile domnului Verluca, ce prezintă deja încredere [...], referitor la aceste produse.

334 În orice caz, s-a statuat deja că, dacă seria de indicii concordante, invocată de Comisie, permite stabilirea existenței și a anumitor aspecte specifice ale acordului de împărțire a piețelor amintit de către domnul Verluca și menționat la articolul 1 din decizia [în litigiu], declarațiile acestuia din urmă ar putea să fie ele singure suficiente, în acest caz, pentru a atesta alte aspecte ale deciziei [în litigiu] [...]. Or, s-a constatat deja, la punctele 330 și 332 de mai sus, că seria de indicii invocată de Comisie este suficientă pentru a confirma declarațiile domnului Verluca în mai multe privințe, în special în ceea ce privește tuburile OCTG standard.

335 În aceste condiții, trebuie să se considere că domnul Verluca a spus în mod clar adevărul în declarațiile sale și că, prin urmare, aceste declarații sunt suficiente, ca elemente de probă, pentru a stabili că acordul de împărțire a piețelor naționale ale membrilor clubului Europa-Japonia a avut în vedere nu numai tuburile OCTG standard, astfel cum atestă mai multe alte elemente de probă, ci și țevile de transport «proiect». Într-adevăr, nu există niciun motiv să se presupună că domnul Verluca, care cunoștea în mod direct faptele, ar fi făcut afirmații inexacte în ceea ce privește țevile de transport, din moment ce alte elemente de probă confirmă afirmațiile sale privind existența acordului și aplicarea acestuia tuburilor OCTG standard.”

73 Contrar celor afirmate de Nippon Steel, din aceste extrase din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul a exercitat un control jurisdicțional complet al veridicității faptelor constatate de către Comisie. În plus, acesta a analizat discordanțele și concordanțele existente între declarațiile domnului Verluca și cele ale domnului Becher și a concluzionat în mod corect că declarațiile domnului Becher le confirmau pe cele ale domnului Verluca în privința existenței încălcării constatate la articolul 1 din decizia în litigiu.

- 74 În cele din urmă, Tribunalul nu ar putea fi criticat pentru că a solicitat un nivel prea redus de confirmare. În această privință, este suficient să se constate că raționamentul sus-menționat al Tribunalului nu derogă în niciun fel de la criteriile aplicabile în materia sarcinii și administrării probelor, astfel cum sunt definite la punctele 42-48 și 51 din prezenta hotărâre.
- 75 În consecință, a doua critică formulată în cadrul celui de al treilea aspect al motivului este, de asemenea, neîntemeiată.
- 76 Așadar, al treilea aspect al motivului trebuie înlăturat.

d) Cu privire la al patrulea aspect al motivului

- 77 În privința celui de al patrulea aspect al motivului, trebuie amintit de la început că problema dacă motivarea unei hotărâri a Tribunalului este contradictorie sau insuficientă reprezintă o problemă de drept care poate fi invocată, ca atare, în cadrul unui recurs (hotărârea din 7 mai 1998, Somaco/Comisia, C-401/96 P, Rec., p. I-2587, punctul 53, și hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 25). Acest aspect al motivului este, așadar, admisibil.
- 78 În consecință, pentru a răspunde argumentelor prezentate de Nippon Steel, trebuie să se verifice dacă aprecierea Tribunalului potrivit căreia declarațiile domnului Becher confirmă declarațiile domnului Verluca în ceea ce privește încălcarea referitoare la țevile de transport «proiect» este întemeiată pe o motivare suficientă și coerentă.

79 Astfel cum Tribunalul a constatat la punctul 290 din hotărârea atacată, domnul Becher a răspuns inspectorilor Comisiei că regulile fundamentale priveau tuburile OCTG și țevile de transport «proiect». Din această constatare a Tribunalului, precum și din chiar textul declarațiilor domnilor Verluca și Becher, citate la punctele 61-63 din prezenta hotărâre, reiese că aceste declarații sunt concordante în ceea ce privește domeniul de aplicare material al încălcării. Faptul că domnul Becher a confirmat că întreprinderea sa fusese implicată într-un acord de împărțire a piețelor ce privea și țevile de transport «proiect» putea constitui un motiv suficient ca Tribunalul să considere răspunsul acestuia, în măsura în care se referea la acele țevi, o confirmare a declarațiilor domnului Verluca din 17 septembrie 1996 conform cărora acordul privea atât tuburile OCTG standard, cât și țevile de transport «proiect».

80 Rezultă că motivarea hotărârii atacate nu ar putea fi considerată ca fiind contradictorie sau necorespunzătoare.

81 În cele din urmă, în măsura în care, în acest al patrulea aspect al motivului, Nippon Steel critică Tribunalul deoarece a aplicat în mod eronat din punct de vedere juridic normele în materia administrării probelor, este suficient să se constate că argumentarea sa o reia, în esență, pe cea dezvoltată în cadrul altor aspecte, toate neîntemeiate, ale motivului său.

- 82 Așadar, al patrulea aspect al motivului nu poate fi admis.
- 83 În consecință, motivul trebuie să fie îndepărtat în totalitate.
- 84 Din toate cele ce precedă, rezultă că recursul declarat de Nippon Steel trebuie să fie respins.

B — Cu privire la primul motiv invocat de Sumitomo, întemeiat pe erori de drept referitoare la participarea producătorilor japonezi la încălcarea constatată la articolul 1 din decizie

1. Argumentele părților

- 85 În opinia Sumitomo, Tribunalul a comis mai multe erori de drept atunci când a concluzionat că producătorii japonezi au participat la încălcarea constatată la articolul 1 din decizia în litigiu, atât în ceea ce privește tuburile OCTG standard, cât și țevile de transport „proiect”.
- 86 În această privință, Sumitomo reia argumentele prezentate în recursul formulat de Nippon Steel și adaugă la acestea argumente specifice privind țevile de transport „proiect”.

- 87 Tribunalul ar fi denaturat elementele de probă furnizate de domnul Becher. În plus, ar fi efectuat o calificare juridică eronată a acestor elemente, ar fi motivat în mod contradictoriu și insuficient utilizarea declarațiilor domnilor Verluca și Becher și ar fi răsturnat sarcina probei.
- 88 În privința declarațiilor domnului Becher, Sumitomo susține în primul rând că Tribunalul le-a atribuit o valoare probatorie eronată constatând că aceste declarații confirmau fără echivoc existența unui acord de împărțire a piețelor în legătură cu țevile de transport „proiect”. Tribunalul ar fi trebuit să țină seama de faptul că domnul Becher precizase că relatează fapte care se produsese înainte să exercite funcția de director al Mannesmann. În plus, din înșiși termenii utilizați de domnul Becher ar reieși că acesta avea îndoieli cu privire la informațiile ce îi fuseseră furnizate.
- 89 O altă eroare comisă de către Tribunal ar fi calificarea declarațiilor domnului Becher ca element de probă ce prezintă încredere, care susține declarațiile domnului Verluca din 17 septembrie 1996, în ciuda faptului că Tribunalul admisesese că negarea de către domnul Becher a aspectului intereuropean al regulilor fundamentale era eronată. Constatând faptul că, în ceea ce privește conținutul, declarațiile domnului Becher erau viciate de o eroare importantă, Tribunalul ar fi trebuit să se abțină să folosească anumite alte elemente ale acestora în scopul susținerii declarațiilor domnului Verluca.
- 90 În plus, Sumitomo consideră că Tribunalul a ignorat normele în materia administrării probelor statuând, la punctul 336 din hotărârea atacată, că „presupunând chiar faptul că reclamantele japoneze ar fi putut da naștere unei îndoieli cu privire la produsele specifice avute în vedere în acordul sancționat la articolul 1 din decizia atacată, ceea ce nu s-a demonstrat, trebuie arătat că dacă aceasta, luată în ansamblu, arată că încălcarea constatată a avut în vedere un tip special de produse și menționează elementele de probă în susținerea unei asemenea concluzii, faptul că această decizie nu conține o enumerare precisă și exhaustivă a tuturor tipurilor de produse la care se referă încălcarea nu poate să fie suficient,

singur, pentru a justifica anularea acesteia (a se vedea, prin analogie, în contextul unui motiv întemeiat pe lipsa de motivare, hotărârea [din 14 mai 1998, Gruber + Weber/Comisia, T-310/94, Rec., p. II-1043], punctul 214). [...]”. Urmând acest raționament în susținerea tezei sale potrivit căreia Comisia demonstrase o încălcare referitoare la țevile de transport „proiect”, Tribunalul ar fi realizat o inversare a sarcinii probei.

91 În ceea ce privește declarațiile domnului Verluca, Sumitomo contestă raționamentul urmat de Tribunal la punctele 219 și 220 din hotărârea atacată, citate la punctul 70 din prezenta hotărâre, în măsura în care din acesta ar rezulta că, numai în temeiul declarațiilor domnului Verluca, s-ar putea afirma că respectivele comportamente imputate producătorilor japonezi privesc și țevile de transport „proiect”. Poziția adoptată de către Tribunal la punctul 220 din hotărârea atacată în legătură cu încrederea pe care o prezintă declarațiile domnului Verluca este, în orice caz, contestabilă, dat fiind că Tribunalul a constatat în mod expres, la punctele 281-284 și 349 din aceeași hotărâre, că aceste declarații erau viciate de erori și imprecizii. Dat fiind că Tribunalul constata că acele comunicări ale domnului Verluca nu prezentau încredere cu privire la anumite aspecte, nu era justificat ca acesta să urmeze o altă abordare în ceea ce privește un alt aspect în legătură cu care putea, de asemenea, să subziste o îndoială serioasă.

92 În sfârșit, Sumitomo susține că Tribunalul a comis o eroare de drept prin admiterea existenței unei încălcări a articolului 81 alineatul (1) CE în ceea ce privește țevile de transport „proiect”, în condițiile în care, pe baza elementelor de probă disponibile, nu era în măsură să indice datele de început și de sfârșit ale acestei încălcări.

- 93 Mai întâi, Comisia susține că Sumitomo nu poate să extindă obiectul recursului său prin reluarea argumentelor prezentate în memoriile formulate de Nippon Steel. Prin urmare, recursul formulat de Sumitomo ar fi inadmisibil în măsura în care se referă la tuburile OCTG standard și în măsura în care invocă argumente prezentate de Nippon Steel privind țevile de transport „proiect”.
- 94 În continuare, Comisia susține că argumentele prezentate de Sumitomo demonstrează cel mult că o altă apreciere a elementelor de probă ar fi fost plauzibilă. Totuși, aceasta nu ar fi suficientă ca să întemeieze recursul, dat fiind că Sumitomo nu a reușit să combată cele trei motive principale ale hotărârii atacate, potrivit cărora declarațiile domnului Verluca reprezintă, prin ele însele, o probă suficientă, lipsa altor probe specifice privind țevile de transport „proiect” nu afectează cu nimic constatarea unei încălcări, iar declarațiile domnului Verluca au fost confirmate de declarațiile domnului Becher.
- 95 Comisia subliniază că Sumitomo nu a contestat anumite constatări ale Tribunalului care, prin ele însele, sunt suficiente pentru a confirma încălcarea. În consecință, recursul ar fi fără efect. În plus, acesta ar fi inadmisibil, deoarece argumentele prezentate de Sumitomo nu privesc, în esență, decât aprecierea faptelor. În mod special, criticile formulate de Sumitomo privind constatarea încrederii pe care o prezintă declarațiile domnului Verluca nu ar indica nicio eroare de drept.
- 96 În orice caz, Tribunalul nu ar fi denaturat elementele de probă și nici nu ar fi răsturnat sarcina probei.

97 În sfârșit, Comisia observă că afirmația întreprinderii Sumitomo potrivit căreia hotărârea atacată ar fi întemeiată pe motive contradictorii și insuficiente nu este susținută decât printr-o trimitere generală la paragrafele precedente ale recursului și, pentru acest motiv, trebuie să fie înlăturată.

2. Aprecieră Curții

98 Mai întâi, trebuie să se constate că nu este necesar să se statueze cu privire la problema dacă Sumitomo putea relua argumentele prezentate în cadrul memoriilor formulate de Nippon Steel. Într-adevăr, astfel cum s-a hotărât deja mai sus, argumentația prezentată de Nippon Steel este, în orice situație, neîntemeiată.

99 În ceea ce privește argumentația prezentată în memoriile formulate de Sumitomo, se impune constatarea că aceasta urmărește în principal să conteste valoarea probatorie recunoscută de către Tribunal declarațiilor domnilor Verluca și Becher, prin argumente ce urmăresc să demonstreze că aceste declarații nu prezintă încredere sau că, în orice caz, sunt mai puțin credibile decât le-a considerat Tribunalul.

100 Astfel cum a arătat avocatul general la punctele 88-92 din concluziile sale și astfel cum rezultă din jurisprudența citată la punctul 56 din prezenta hotărâre, aceste argumente sunt admisibile numai în măsura în care nu constituie un mijloc deghizat de a obține o reexaminare a faptelor de către Curte.

- 101 În ceea ce privește valoarea probatorie recunoscută declarațiilor domnului Becher, argumentul prezentat de Sumitomo conform căruia Tribunalul ar fi trebuit să califice în mod diferit forța probantă a acestor declarații, din cauză că domnul Becher nu cunoștea direct încălcarea invocată, acesta poate face obiectul analizei Curții.
- 102 La punctul 297 din hotărârea atacată, Tribunalul a declarat că „atunci când, precum în cazul de față în ceea ce privește Mannesmann, o persoană care nu are cunoștință directă despre împrejurările pertinente face o declarație în calitate de reprezentant al unei societăți, prin care recunoaște existența unei încălcări imputabile acesteia, precum și altor întreprinderi, persoana respectivă se bazează în mod necesar pe informații furnizate de societatea sa și, în mod special, de către angajații acesteia care au cunoștință directă despre practicile în discuție. [...] declarațiile care sunt contrare interesului celui care le dă trebuie, în principiu, să fie considerate ca fiind doveditoare și, în consecință, declarației domnului Becher trebuie să i se atribuie în speță o pondere considerabilă.”
- 103 De la acest punct reiese că Tribunalul a luat într-adevăr în considerare, la aprecierea valorii probatorii a declarațiilor domnului Becher, faptul că acesta nu avea cunoștință directă de încălcarea în discuție. În plus, raționamentul dezvoltat de către Tribunal la punctul menționat nu este viciat de nicio încălcare a normelor din materia sarcinii și administrării probelor. După cum a arătat avocatul general la punctul 119 din concluziile sale, o declarație dată în calitate de reprezentant al unei societăți prin care se recunoaște existența unei încălcări săvârșite de aceasta induce riscuri juridice și economice considerabile, ceea ce face extrem de improbabil ca declarația să fie dată fără ca autorul acesteia să fi dispus de informații furnizate de către salariații acelei societăți care au, în ceea ce îi privește, cunoștință directă despre faptele incriminate. În aceste condiții, faptul că reprezentantul societății nu are el însuși cunoștință directă despre fapte nu afectează valoarea probatorie pe care Tribunalul a putut să o atribuie unei asemenea declarații.
- 104 În ceea ce privește celelalte argumente prezentate de Sumitomo, întemeiate pe erorile de drept comise la aprecierea declarațiilor domnului Becher și pe

incoerențele în utilizarea declarațiilor respective și a celor ale domnului Verluca, se impune constatarea că acestea corespund, în esență, argumentelor prezentate de Nippon Steel, respinse ca neîntemeiate pentru motivele expuse la punctele 68-73, 79 și 80 din prezenta hotărâre. Pentru aceleași motive, argumentele prezentate de Sumitomo, identice în substanță, nu ar putea fi admise.

105 În măsura în care Sumitomo critică Tribunalul deoarece a răsturnat sarcina probei decizând, la punctul 336 din hotărârea atacată, că „presupunând chiar faptul că reclamantele japoneze ar fi putut da naștere unei îndoieli cu privire la produsele specifice avute în vedere de acordul sancționat la articolul 1 din decizia atacată, ceea ce nu s-a demonstrat, trebuie arătat că dacă aceasta, luată în ansamblu, arată că încălcarea constatată a avut în vedere un tip special de produse și menționează elementele de probă în susținerea unei asemenea concluzii, faptul că această decizie nu conține o enumerare precisă și exhaustivă a tuturor tipurilor de produse la care se referă încălcarea nu poate să fie suficient, singur, pentru a justifica anularea acesteia”, nici argumentarea acestuia nu ar putea fi admisă.

106 Astfel cum a arătat avocatul general la punctele 130-132 din concluziile sale, din începutul acestui punct 336 din hotărârea atacată, redactat în termenii următori: „[...] presupunând chiar că [...], ceea ce nu s-a demonstrat, [...]”, reiese clar că este vorba despre un motiv neesențial al respectivei hotărâri, care este autonom în raport cu concluziile pe care Tribunalul le-a stabilit la punctele 332-335, citate la punctul 72 din prezenta hotărâre. Or, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea respinge de la bun început criticile îndreptate împotriva motivelor suplimentare ale unei hotărâri a Tribunalului, întrucât acestea nu ar putea să conducă la anularea sa (ordonanța din 25 martie 1996, SPO și alții/Comisia, C-137/95 P, Rec., p. I-1611, punctul 47, hotărârea din 16 septembrie 1997, Blackspur DIY și alții/Consiliul și Comisia, C-362/95 P, Rec., p. I-4775, punctul 23).

107 În continuare, în ceea ce privește forța probantă a declarațiilor domnului Verluca, este suficient să se reamintească, după cum s-a constatat deja în cadrul analizării celui de al treilea aspect al motivului invocat de Nippon Steel, că raționamentul urmat de Tribunal la punctele 219 și 200 din hotărârea atacată, care este contestat de

Sumitomo, nu este viciat de nicio eroare de drept. În orice împrejurare, așa cum a arătat avocatul general la punctul 104 din concluziile sale, după ce a considerat că declarațiile domnului Verluca prezintă încredere, Tribunalul putea, de asemenea, să considere că aceste declarații erau suficiente pentru a dovedi încălcarea, în măsura în care erau susținute de alte elemente de probă, și că, în această ipoteză, aceste declarații erau suficiente pentru a putea concluziona în sensul existenței unei încălcări privind un produs determinat aparținând categoriei de produse în cauză.

108 În sfârșit, faptul că, la punctul 349 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că declarațiile domnului Verluca nu sunt suficient de precise cu privire la data încetării încălcării nu afectează cu nimic încrederea pe care o prezintă aceste declarații în ceea ce privește conținutul lor, stabilită în hotărârea atacată și confirmată de alte elemente de probă.

109 Întrucât niciuna dintre criticile formulate de Sumitomo nu poate fi admisă, primul motiv trebuie să fie înlăturat.

C — Cu privire la al doilea motiv invocat de Sumitomo, întemeiat pe durata excesivă a procedurii în fața Tribunalului

1. Argumentele părților

110 Sumitomo critică durata procedurii în fața Tribunalului, care a fost de patru ani și trei luni. Aceasta amintește că au trecut doi ani între data terminării procedurii scrise și decizia de deschidere a procedurii orale și aproape șaisprezece luni între terminarea procedurii orale și pronunțarea hotărârii. În plus, au trecut doi ani între cererea Comisiei privind luarea unor măsuri de organizare a procedurii și cererea Tribunalului adresată Comisiei pentru ca aceasta să depună un dosar consolidat.

- 111 În aceste împrejurări, durata procedurii în fața Tribunalului ar fi fost incompatibilă cu articolul 6 alineatul 1 din CEDO.
- 112 Pe de altă parte, durata soluționării acțiunii de către Tribunal ar fi fost, în esență, mai lungă decât cea apreciată de către Curte ca fiind excesivă în hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, citată anterior. În plus, comparată cu durata medie a procedurilor desfășurate în fața Tribunalului în categorii de cauze similare, soluționarea prezentei cauze ar fi avut o durată disproporționată.
- 113 Sumitomo declară că a suferit prejudicii financiare datorate duratei procedurii. Aceasta estimează că o despăgubire de cel puțin 1 012 332 de euro este adecvată.
- 114 Potrivit Comisiei, având în vedere împrejurările cauzei, durata procedurii în fața Tribunalului nu a fost excesivă.

2. Aprecierea Curții

- 115 Trebuie amintit că principiul general de drept comunitar conform căruia orice persoană are dreptul la un proces echitabil, inspirat din articolul 6 alineatul 1 din CEDO, și în special dreptul la un proces într-un termen rezonabil este aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei ce aplică amenzi unei întreprinderi pentru încălcarea dreptului concurenței (hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, citată anterior, punctele 20 și 21, hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior, punctul 179, și hotărârea din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, Rec., p. I-10821, punctul 154).

- 116 Caracterul rezonabil al termenului trebuie apreciat în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și în special de importanța litigiului pentru persoana interesată, de complexitatea cauzei, precum și de comportamentul reclamantului și de cel al autorităților competente (hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, citată anterior, punctul 29, și hotărârea Thyssen Stahl/Comisia, citată anterior, punctul 155).
- 117 Curtea a precizat, în această privință, că lista acestor criterii nu este exhaustivă și că aprecierea caracterului rezonabil al termenului nu necesită o examinare sistematică a împrejurărilor cauzei în raport cu fiecare criteriu atunci când durata procedurii apare ca fiind justificată în raport cu unul dintre acestea. Astfel, complexitatea cauzei poate fi reținută pentru a justifica un termen care este, la prima vedere, prea lung (hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, citată anterior, punctul 188, și hotărârea Thyssen Stahl/Comisia, citată anterior, punctul 156).
- 118 În speță, procedura în fața Tribunalului a avut ca punct de plecare depunerea la 1 aprilie 2000 de către Sumitomo a cererii prin care s-a introdus acțiunea în anularea deciziei în litigiu și s-a încheiat la 8 iulie 2004, data pronunțării hotărârii atacate. Astfel, aceasta a durat aproximativ patru ani și trei luni.
- 119 O asemenea durată pare, la prima vedere, considerabilă. Totuși, așa cum a arătat avocatul general la punctele 151 și 159 din concluziile sale, cvasitotalitatea faptelor pe care se întemeia decizia Comisiei a fost contestată în primă instanță și, prin urmare, a trebuit să fie verificată. Valoarea probatorie a declarațiilor și a înscrisurilor disponibile în acest sens a trebuit să fie evaluată. În plus, diferitele măsuri pe care Tribunalul le-a luat începând cu mijlocul lunii iunie 2002 în vederea organizării procedurii presupun o analiză prealabilă a dosarelor sau, cel puțin, a anumitor părți ale acestor dosare.
- 120 De asemenea, trebuie amintit că șapte întreprinderi au formulat o acțiune în anulare împotriva aceleiași decizii, în trei limbi de procedură. Hotărârea atacată a fost pronunțată în aceeași zi cu cele trei hotărâri ce au fost pronunțate în legătură cu acțiunile formulate împotriva deciziei în litigiu.

- 121 Din constatările de mai sus rezultă că durata procedurii ce s-a finalizat cu hotărârea atacată se explică îndeosebi prin numărul de întreprinderi care au participat la înțelegerea imputată și care au introdus o acțiune împotriva deciziei în litigiu, ceea ce a necesitat o examinare paralelă a acestor acțiuni diferite, prin cercetarea judecătorească aprofundată a dosarului realizată de către Tribunal și prin constrângerile lingvistice impuse de normele de procedură ale acestuia.
- 122 Rezultă că durata procedurii în fața Tribunalului este justificată având în vedere complexitatea specială a cauzei.
- 123 În consecință, al doilea motiv invocat de Sumitomo nu este întemeiat.
- 124 Întrucât niciunul dintre motivele invocate de Sumitomo nu este de natură să fie admis, trebuie să se respingă recursul.
- 125 Din ansamblul considerentelor ce precedă rezultă că recursurile trebuie să fie respinse.

V — Cu privire la cheltuielile de judecată

- 126 În temeiul articolului 122 primul paragraf din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

Potrivit articolului 69 alineatul (2) din regulamentul menționat, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Sumitomo și Nippon Steel la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea din urmă au căzut în pretenții, se impune obligarea Sumitomo la plata cheltuielilor de judecată în cauza C-403/04 P și a Nippon Steel în cauza C-405/04 P.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursurile.**

- 2) **Obligă Sumitomo Metal Industries Ltd la plata cheltuielilor de judecată în cauza C-403/04 P și Nippon Steel Corp. la plata cheltuielilor de judecată în cauza C-405/04 P.**

Semnături